

Радмила Милетић*

ЕКОНОМСКО-ГЕОГРАФСКА ИСТРАЖИВАЊА У ГЕОГРАФСКОМ ИНСТИТУТУ „ЈОВАН ЦВИЈИЋ”

Abstract: Economic geography research results from the Geographical Institute "Jovan Cvijić", are accessible to scientists and experts through a large number of Institutional Papers, published in two editions – "Collection of Papers" and "Special Issues", whose review has been given in this paper. Economic geography researches are very different by subject matter, territory and approach. Parallel to the research of conditions of territory distribution, structure, volume and level of whole economy activity (using theoretic-methodological and empirical aspects), there is also developing scientific research framework focused on some parts of economy activity. Many research results in rural, industrial and touristic geography gave very important contributions for further development in these scientific disciplines. Research of territory distribution of economic activities and characteristics have been present in the past but even more apparent today. They include many key questions, which are very important for solving problems of development of some areas in Serbia and define concepts for sustainable development and distribution.

Key words: Geographical Institute, economic geography, scientific-research papers.

Увод

Економско-географска проучавања као интегрални део научно-истраживачке активности у Географском институту „Јован Цвијић” САНУ, у овом раду биће презентована кроз преглед публикованих радова наведене тематике у едицијама Института. То је само део истраживачког опуса сарадника Института јер обим рада не омогућава сагледавања комплетне библиографије укључујући и радове објављене у различитим ванинститутским научним и стручним публикацијама. Акцент је стављен на оне радове који, према избору аутора, презентују поједине периоде у истраживачком раду Института, или су по обухвату, садржају и методологији релевантни за одређене пројекте и проучаване просторне целине¹.

У функцији теме овог рада у наредним редовима биће изнети само кључни моменти у развоју економске географије, који је текао је другачијим током у односу на остале дисциплине². Како наводи В. Ђурић (1985: 61-68), друштвена географија укључује географију становништва и насеља, економску и политичку географију и „наследница је некадашње антропогеографије чије је темеље код нас поставио Јован

---

* мр Радмила Милетић, истраживач сарадник, Географски институт „Јован Цвијић” САНУ, Београд, mmiletic@yubc.net, radmila.miletic@sbb.co.yu

¹ Анализирана проблематика има бројних додирних тачака са истраживањима у оквиру других дисциплина друштвене географије, често су методолошки оквир, садржај и посебно предмет проучавања врло блиски и нејасно издиференцирани.

² Теоријско-методолошке основе и развој географије, посебно економске, с приказом развоја у српској географији детаљније у: Николић С. (1977), Илић Ј. (1975), Динић Ј. (1999), Ђурић В. (1985) и др.

Цвијић”, али његов допринос проучавању привреде „није у сразмери са достигнућима у другим доменима географије”. Такође наглашава да су Цвијићева запажања о привредној структури посматрана независно од друштвено-историјских прилика, део су антропогеографских проучавања обичаја и живота људи у географским целинама. Интерес за привредно-географским проучавањем, односно упознавањем природног и економског потенцијала појединих области и Србије у целини повећава се после II Светског рата. Велики допринос развоју привредне географије даје академик Милисав Лутовац, а оформљењем Одељења за економску географију у Географском институту Српске академије наука (1947.) интензивира је рад на овој тематици. Фронт њеног истраживачког поља постаје широк и разноврстан, а потребе за продубљеним, аналитичким проучавањима условљавају издвајање појединих дисциплина из њеног окриља (аграрна/рурална, индустријска, туристичка, саобраћајна географија и др.). Економска географија је уско повезана са осталим географским дисциплинама и са сродним наукама с обзиром да је привреда, односно економија гранична област истраживања између географије и других научних дисциплина (економских, социјалних, историјских, правних и др.). С развојем географије у целини мењали су се методолошки приступи у економској географији. Та прекретница везана је за промену парадигме у географији половином двадесетог века³. Тако се према методолошком приступу могу издвојити два периода у њеном развоју: до педесетих, односно шездесетих година прошлог века - период „традиционалне географије” и након тога - период „нове географије”.

Преглед радова са економско-географском тематиком

Успостављање социјалистичког друштвено-економског уређења био је додатни импулс повећане заинтересованости научне јавности за економско-географске теме. У том правцу усмерава се и истраживачка активност сарадника Географског института⁴ и отпочиње период интензивних привредно-географских истраживања у

³ Традиционални концепт географског истраживања засновао се на аналитичким основама и дескрипцији, често је занемаривао спољне утицаје наглашавајући значај природних обележја. Од средине XX века почиње се развијати концепт „нове географије” са усмеравањем истраживања на функционалну организацију простора, прихватајући и развијајући просторни концепт анализом структура, интеракција и процеса. Теоријске и филозофске проблеме савремене географије и тенденције развоја изнели су Ј. Илић, М. Лутовац, М. Радовановић, М. Грчић, Р. Јовановић и други у књизи *Идејне и друштвене вредности географске науке*, Београд: ЦМУ (1987). Ова проблематика је заступљена у публикацији *Развитак и примена географске науке у Србији у протеклих девет деценија*, Београд: ПМФ – Одсек за географију и просторно планирање (1985), у радовима са научног симпозијума *Србија и савремени процеси у Европи и свету*, Београд: Географски факултет (2005) и *Првог конгреса српских географа*, Београд: СГД (2007), посебно у радовима М. Грчића (2005, 2007) и Д. Тошића (2007) о дилемама географије везаним за проблем предмета, методолошке парадигме у географији, диференцијације и интеграције географије.

Приказ географског концепта детаљније је представио и Vresk, M. (1997). *Uvod u geografiju – razvoj – struktura i metodologija*. Zagreb: Školska knjiga; Vresk, M. (2000). *Geografski koncept u svijetu i Hrvatskoj, Zbornik radova sa 2. hrvatskog geografskog kongresa*. Zagreb: HGD.

⁴ У Предговору првог броја *Зборника радова* Географског Института, Петар С. Јовановићу (1951) наводи да су научно-истраживачки рад Института у првом годинама пратиле бројне материјалне, стручне односно кадровске и субјективне тешкоће као последица „разлика у приступу истраживању

оквиру „комплексних географских проучавања мањих географских области у Србији”. О томе сведоче бројни радови из обе едиције Института („Посебна издања” покренута су 1949. године, а од 1951 године и „Зборник радова”).

Дакле, током 50-тих година прошлог века истраживања се односе на привредно-географске карактеристике: а) сливова река - Јасенице, Пека, Коритнице, Млаве, Раље и Језаве, Раванице, Крагујевачке Раче, Црнице, Јовановачке реке од стране Милисаву Лутовца, Стевана Вујадиновића, Михајла Костића, Милорада Васовића, Бранимира. Дакића, Мирослава Милојевића; б) потом регионалних целина - фрушкогорска област, предео Висок, Неготинска крајина и Кључ које су проучавали Бранислав Букуров, Гаврило Видановић-Сазда и Милисав Лутовац; в) из тог периода датирају истраживања Олге Врховац-Савић и Мирослава Поповића о значају привредно-географских особености околине градова и њихов утицај на карактер привредних центара на примеру Светозарева и Крагујевца. То је период када привредна географија, како наглашава Г. Видановић-Сазда још није имала тачно одређен предмет и задатак а још мање изграђене методе испитивања.

Следећу деценију обележили су бројни радови ове тематике као део „системског проучавања географских прилика средишњих делова уже Србије у оквиру разраде монографије о удолини Велике и Јужне Мораве”⁵. Теренска истраживања овог простора сложене структуре спроведена су од 1962-68. године у којима учествује већина од поменутих сарадника, а резултати проучавања су презентовани као прилози привредној географији комуна Свилајнац, Жабари, Пожаревац, Лесковац и Светозарево; котлина Параћинско-Светозаревачка и Сокобањска, и регионалних целина Видлич – Забрђе и Мачва, Шабачка Посавина и Поцерина. Сличан истраживачки оквир примењен је и у друштвено-географском проучавању Нишке и Алексиначке котлине.

Из ове декаде датирају и прва проучавања с аграрно-географског аспекта М. Лутовца, М. Милојевића, М. Сушића и М. Костића о приградској пољопривреди околине Београда, искоришћавању земљишта (у комуни Свилајнац, катастарској општини Качарево и у барском пољу), карактеристикама специјализованог повртарства у Јужном Поморављу. Такође, објављују се и први радови из домена туристичке географије са два научна прилога М. Костића: први се односи на проучавање особености термалних извора у плавини Островичке реке, а други на чиниоце развоја савременог туризма у Звоначкој бањи. Ова истраживачка област ће у наредној деценији доживети пун замах што илуструју и многобројни радови.

проистекле из навика научних радника, идеолошке оријентације, недовољно разрађене основе нове социјалистичке географије, организационе форме и метода рада научне установе”.

⁵ Према Браниславу П. Јовановићу (1969), аутору уводног дела о општем прегледу удолине Велике и Јужне Мораве (*Зборник радова књ. 22*) циљ географских проучавања био је да „у основним линијама изучи све најкрупније регионе Србије и напише о њима прве регионално-монографске студије”. Тиме је „ова генерација истраживача стављена у положај да разрешева низ научних проблема и питања и да се упусти у дискусију са низом мање-више формулисаних, документованих али и контрадикторних ставова и схватања која су била у претходним етапама развоја географске науке постављени било по појединим проблемима тако и у претходно веома уопштеним и прегледним регионалним студијама”.

Детаљнији увид у структуру радова указује да проучавања економско-географске тематике у првим деценијама истраживачког рада Института карактерише традиционални приступ, углавном аналитичка и дескриптивна интерпретација резултата истраживања. Они су презентовани по сличном методолошком оквиру, почев од приказа природних и друштвених услова привредног развоја, са тежиштем на обележјима појединачних привредних активности, посебно пољопривреде и начина искоришћавања земљишта, а потом и других активности (занатства, трговине, почетака мануфактурне производње и индустрије). Радови често садрже детаљни приказ историјских чињеница и истраживаних појава без дубљег задирања у призму међусобних интеракција, структура, процеса и сл. Но, допринос ових проучавања је значајан у односу на дотадашња изузетно скромна проучавања - учињен је корак напред у утврђивању међуусловљености чинилаца географске средине и привредног развоја у историјском пресеку⁶. Основу истраживања чинила су обимна теренска проучавања, сакупљање и сређивање богате архивске грађе, статистичких података из различитих историјских извора, путописа, народних предања и др. „Резултати ових изучавања” према Б. П. Јовановић (*Зборник радова књ. 22, 1969: 3*) „превазилазе у низу случајева карактер рада на повезивању и систематизовању досад познатих материјала и употпуњују познавања природних и друштвених географских појава и процеса у тој области новим чињеницама, и добијају обележје увођења низа нових уочених проблема и њиховог разрешавања.”

Током 70-тих година, у оквиру научно-истраживачких пројеката *Источна и Западна Србија – комплексне географске студије*, проучавања у области економске географије, с обзиром на научну оријентацију сарадника Института, одвијају се у правцу диверзификације предмета истраживања.

Један правац фокусиран је на аграрно-географску тематику и презентован је у радовима и монографским студијама Мирослава Милојевића везаним за развитак и карактеристике земљорадње и сточарства у Источној и Западној Србији са реонизацијом истраживаног простора. Уз то, проучавањем мањих просторних целина са аграрно-географског аспекта обухваћене су комуне Лозница и Дечани, катастарска општина Пакље (општина Ваљево), као и специфичности жупског виногорја и

---

⁶ Детаљније погледати Костић, М (1980). Академик Милисав В. Лутовац – прилог потпунијем сагледавању животне активности и научног доприноса, *Зборник радова књ. 32*. О дотадашњим економско-географским истраживањима М. Поповић (1956) у Предговору књиге Крагујевац и његово привредно подручје (*Посебна издања књ. 8*) наводи да Цвијићева географска школа није поклањала довољно пажње привредно-географским проучавањима а „оно мало објављених радова из ове географске науке написаних било од географа или економиста, скоро редовно не решавају правилно запажене проблеме, пошто – они први – најчешће падају под утицај географског детерминизма, док се – они други – најчешће задовољавају да сувопарном анализом статистичких података прикажу једну област, а ако и употребе физичко-географске факторе, онда је то неповезана целина са осталим деловима рада.” У Предговору *Зборника радова књ. 21* – поводом двадесет година од оснивања Института, Ч. Милић (1967) наглашава да се „веома успело у унапређивању економске географије. Примера за углед, односно традиције готово да није било. Требало је, при томе, савладати утицаје природног детерминизма у географији и поставити нове концепције, а да се не западне у другу крајност – економски детерминизам. Тај процес је још у току и као да мало застрањује у правцу економског историцизма. Ипак, на овом пољу се највише одмакло на примени примени науке у пракси и у оквирима међународне сарадње.”

виноградских насеља и посебно особености сточарства и сточарског живота на пештерско-сјеничкој висоравни, а истраживања реализују М. Лутовац и М. Милојевић.

Други правац (најбројнији радови из овог периода) чине проучавања у домену туристичке географије и њој блиских научних дисциплина аутора Михајла Костића са акцентом на карактеристике термалних зона као основе за искоришћавање вода и развоја термално-рекреативних центара (Сирчанска, Витановачка, Кораћичка, Рибарска, Брестовачка, Гамзиградска Бања, Сокобања, Сврљишка и Белопалановачке бањице и др.). Посебна пажња посвећена је општим карактеристикама Источне Србије као туристичке регије и једног њеног сегмента кроз природне и друштвене услове формирања књажевачке туристичке регије (Радован Ршумовић) што је допринело употпуњавању географске слике о овој регији.

Трећи правац истраживања усмерен је на проучавање комплекса обојене металургије и занатства, зона сировина и тржишта и утицаја индустријализације на економско-географску трансформацију предела Источне Србије, коју аутори М. Милојевић и М. Поповић сматрају за једну од најразвијенијих комплексних економско-географских реона у Србији. Поред овог комплекса, проучавањем је обухваћена и индустрија угљенокиселих вода у Србији (М. Костић), са прегледом термалногеографских одлика, фаза у експлоатацији и обима производње са освртом на преображај појединих насеља (нпр. Буковичка Бања).

Средином ове декаде објављен је и први рад са тематиком саобраћаја у оквиру ширег, регионалног истраживања Источне Србије (Р. Ршумовић). Саобраћај је „посматран у историјској перспективи” од једноставнијих ка сложенијим и савременијим облицима комуницирања.

Током 80-тих година наставља се интензиван научно-истраживачки рад у домену аграрно-географских проучавања комуна/општина Уб, Лајковац, Младеновац, Обреновац, Горњи Милановац у оквиру *комплексног географског проучавања Шумадије* са посебним освртом на промене настале у периоду социјалистичке изградње, од стране сарадника Мирослава Милојевића и Марине Тодоровић. Из тог периода датира и неколико публикованих карата са економско- или аграрно-географским садржајем, нпр. Економске карте општина Ваљево, Љубовија, Г. Милановац и Пољопривредне карте Београда и општине Младеновац.

Такође, обимна су истраживања на тему развоја бањских насеља (нпр. Врдничка, Горњотрпчанска Бања, Бања Ковиљача и др.) и особености термалних локалитета (Студеначки кисељак, Беловодске терме, Орашки кисељак и др.) која реализују Михајло Костић и Иван Поповић.

Дакле, реч је о периоду када се тежиште истраживачког рада са опште економско-географске тематике помера ка уже специјализованим областима привређивања које се сагледавају као комплексна целина. У области аграрне географије акценат је на анализи искоришћавања земљишта, поседовне структуре, обима производње, организационе структуре агроиндустријских комбината и реонизацији регионалних

целина према производним обележјима (нпр. Источне Србије) или класификацији комуна према катастарском приходу (нпр. у Западној Србији)⁷. Следећи корак у проучавањима је типологија истраживаних целина према правцима коришћења земљишта којом се указује на „развијеност и интензивност пољопривреде и степен валоризације територијалних услова за развој појединих врста пољопривредне производње”⁸. У области туристичке географије истраживања су усмерена на потенцијале, развој бањска насеља или специфичности термалних зона и локалитета.

Крајем 80-тих година, доласком Милована Радовановића и Александра Вељковића у Географски институт начињен је корак напред у примени савременог приступа географским истраживањима, развоју примењене географије и њеном посредовању између географије и друштвене праксе⁹, а тимски рад дао је нову димензију научном истраживању. Покренут је рад на изради *монографија општина* у Србији. Тежиште проучавања је на истраживању категорија и елемената простора и релација између њих, односно разноврсних структура, а резултати представљају географску основу научно заснованог приступа у изради просторних планова. Крајем осме и почетак девете деценије прошлог века наведеним проучавањем обухваћене су општине Велико Градиште, Голубац, Смедерево, Мионица са темама из домена економске географије које се односе на просторно-привредну структуру, аграрне и геосаобраћајне карактеристике, туристичке функције од стране М. Тодоровић, Р. Милетић, Ж. Јовичића, Б. Стојановића, С. Михајловић и др.

Поменут период истраживачког рада у Институту обележила су и два пројекта: а) *Општина Штрпце – Сиринићка жупа* комплексна научна студија о природним, демографским, друштвено-економским, просторним и културним основама развоја и б) Развојно-програмске и фундаментално-апликативне основе убрзаног развоја шарпланинских жупа – *Гора, Опље, Средска*. Поред примењеног географског

⁷ О значају истраживачког опуса Мирослава Милојевића види: Поповић, М. (1988). In memoriam др Мирослав Милојевић. *Зборник радова књ. 40*.

⁸ О методу Аграрног одељења географског института Пољске акедемије наука за дефинисање праваца коришћења земљишта детаљније у: Тодоровић, М. (1985). Савремени развој агрокомплекса у општини Горњи Милановац. *Зборник радова књ. 37*.

⁹ Напомене о примењеној географији, синтези и њеном значењу, општини као територијалној и друштвеној целини и предмету научно истраживачког рада износи М. Радовановић (1989) у раду Општина Велико Градиште - прилог синтези резултата тимског научноистраживачког рада (*Зборник радова књ. 41*). Истраживања садрже две фазе: прва се односи на парцијално проучавање појединих комплекса, карактеристика и развој (просторно-привредна структура, пољопривреда, саобраћајни, туристички комплекс и сл.) да би предмет истраживања током друге фазе биле синтезне категорије: мрежа насеља и центара, животна средина, организација простора. Такође, о значају савременог приступа у истраживањима у Географском институту детаљније видети Бурсаћ, М. (1998). Александар Вељковић, добитник медаље „Јован Цвијић”. *Гласник СГД, 78(1)*. Суштина системског приступа, односно просторног концепта је у томе да тежи објашњењу функционалне организације простора анализом структура, интеракција и процеса.

О новом, системском правцу у развоју савремене економске географије који се оријентише на истраживање структуре детаљније у радовима и публикацијама: Грчић, М. (1987). Неки филозофски проблеми друштвене географије. Београд: ЦМУ; Грчић, М. (1988). Системски приступ у географији индустрије – доступнућа, проблеми, перспективе. *Географски преглед бр. 31-32*. Сарајево: Географско друштво БиХ; Грчић, М. (1994). *Индустријска географија*. Београд: Научна књига; Грчић, М. (2007): Научна актуелност и практичне функције географије у Србији. Београд: СГД.

методолошког оквира, мултидисциплинарности по приступу, тимском раду, ове пројекте карактерише наглашена стратешко-развојна вредност и значај у погледу трасирања праваца и предузимања одговарајућих акција у правцу заштите, развојног организовања и просторног интегрисања ових граничних подручја¹⁰. Интегрални сегмент истраживања представљала је „Студије друштвено-економског развоја” под руководством проф. Бранислава Дерића, у чијем тиму су били сарадници из Географског института (М. Тодоровић, Р. Милетић, С. Николић, Ж. Јовичић и др.) уз бројне друге експерте. Студија је обухватила неколико поглавља: ретроспективно разматрање развојних процеса у прошлости и садашњости, стратегију дугорочног развоја са циљевима, развојно-производном оријентацијом и сценаријом развоја и конкретни привредно-секторски програми и пројекти развоја (идентификација и валоризација развојних подпројеката).

Из тог периода значајни су радови Александра Вељковића у развоју теорије и методологије проучавања индустрије као компоненте просторне структуре града, утврђивања правилности веза између индустрије и околног простора и стадијума у трансформацији геопростора, као и Марине Тодоровић о стању и перспективама аграрне географије у свету и код нас. Разматрање критеријума туристичке регионализације Србије (Жељко Бјељац) једна је од тема која је обрађивана током реализације пројекта *Географска регионализација Србије*. Такође, изузетан је допринос сарадника Института (М. Тодоровић, Р. Милетић) у домену дефинисања критеријума с аспекта економских обележја становништва објављених у монографији *Демографске основа географске регионализације Србије* (Посебна издања књ. 54, 1998/2003).

Током ове деценије, резултати истраживања у оквиру пројекта *Дунавско-моравски коридор као главна осовина регионалног развоја и интеграције Србије у Југоисточну Европу* презентовани су у многобројним радовима публикованим у ванинститутским издањима. Истовремено, објављене су монографије Института које третирају проблематику материјалне базе туризма, туристичких манифестација у истраживаном простору (Ж. Бјељац, И. Поповић, Д. Штрбац) и бројни радови на тему екотуризма публиковани у Зборнику радова са међународног симпозијума на тему: *“The Development and Potentials of Ecotourism on Balkan Peninsula”*.

У оквиру текућег пројекта – *Модалитети валоризације геопотенцијала неразвијених подручја Србије* настављају се истраживања у области дисциплина економске географије. По раније поменутом методолошком оквиру реализована су комплексна проучавања геопросторне структуре општине Љиг и у оквиру њих просторно-развојна обележја пољопривреде и индустрије. Резултати истраживања представљали су географску основу израде Просторног плана општине.

---

¹⁰ О значају наведених Пројеката и појединих предметних целина погледати: Радовановић, М. (1990). Предговор, *Посебна издања књ. 37/I*; Николић, С. (1991). Предговор, *Посебна издања књ. 37/III*; Дерић, Б. Тодоровић, М., Бркић, Р. (1991): Фактори и процеси досадашњег развоја Сиринићке жупе, *Посебна издања књ. 37/III*, Дерић Б. (1997). Предговор у: Гора, Опоље, Средска – друштвено-економски развој (прошлост-садашњост-будућност), *Посебна издања књ. 40/III*.

*
* * *

Различита по тематици, предмету, просторном обухвату, приступу, економско-географска проучавања представљају саставни део научно-истраживачког рада у Географском институту „Јован Цвијић” САНУ. Истраживачки концепт еволуирао је од аналитичко-дескриптивног ка узрочно-последичном и функционалном, од традиционалног ка системском приступу. Истовремено, развијао се научно-истраживачки оквир у којем се тежиште проучавања са опште економско-географске тематике (присутне у првим деценијама рада Института) помера ка уже специјализованим областима привређивања, што документује и врло богата библиографија радова сарадника Института из домена аграрне и туристичке, потом и индустријске географије. Приметне су осцилације у броју публикованих радова и опсегу тема које се истражују, бројнији су радови из области примењених истраживања у односу на теоријско-методолошка. С теоријско-методолошког аспекта, посебно се издвајају радови А. Вељковића на тематици конституисања модела размештаја индустрије и поимања индустрије као фактора у коришћењу, организацији и трансформацији геопростора и М. Тодоровић у области усавршавања и примене савремених метода изучавања аграрно-географских појава и процеса у функцији типологије и регионализације пољопривреде Србије. Уз проучавање законитости територијалног размештаја привреде и разноврсних структура, истраживањима су обухваћена и питања од значаја за решавање проблема развоја просторних целина и дефинисање концепције будућег развоја и размештаја. Ти резултати били су саставни део и основа научно заснованог приступа у изради просторних планова (просторни планови општина Штрпце, Смедерево, Љиг).

За комплексно сагледавање проучаваних целина са економско-географског аспекта посебно су важна истраживања које имају додирне тачке са предметним проучавањима, као на пример: валоризација природних услова за развој и размештај привредних активности, просторна структура и организација насеља и градова, демографски потенцијал и бројна друга.

У едицијама Географског института, радове са тематиком економске географије и њених дисциплина објављивали су бројни спољни сарадници: Јержи Костровицки, Роман Шченски, Роман Куликовски, Божена Галчињска, Јован Илић, Владимир Ђурић, Јован Динић, Братислав Јаћимовић, Стеван Станковић, Мирко Грчић и др. Уједно, сарадници Института из области економске географије објављују резултате истраживања у многим ванинститутским научним и стручним публикацијама и активно учествују у изради пројеката и студија – експертиза на тему концепције развоја и размештаја привреде или појединих њених сегмената (нпр. пољопривреде, индустрије). Све већа актуелност и значај савремених економско-географских проучавања у просторном и урбанистичком планирању, у изучавању савремених социо-економских процеса, трансформацији насеља и др. иде у прилог афирмацији

географске науке и све широј примени резултата географских истраживања у различитим областима друштвеног живота.

Литература

Бурсаћ, М. (1998). Александар Вељковић, добитник медаље „Јован Цвијић”, *Гласник Српско географског друштва*, 78 (1), 5-12.

Динић, Ј. (1999). *Економска географија*. Београд: Економски факултет.

Група аутора (1985). *Развитак и примена географске науке у Србији у протеклих девет деценија* (Посебна издања, књ. 3). Београд: Природно-математички факултет – Одсек за географију и просторно планирање.

Група аутора (1987). *Идејне и друштвене вредности географске науке*. Београд: Центар за марксизам универзитета (ЦМУ).

Група аутора (2005). *Србија и савремени процеси у Европи и свету*. Београд: Географски факултет.

Група аутора (2007). *Први конгрес српских географа*. Београд: Српско географско друштво.

Илић, Ј. (1975). Основне карактеристике економске географије као научно-наставне дисциплине. *Глобус* 7. Београд: Српско географско друштво.

Николић, С. (1977). *Увод о географију - историја географије и географских открића*. Београд: Научна књига.

Зборник радова књ. 1-55. Београд: Географски институт „Јован Цвијић” САНУ.

Посебна издања књ. 1-70. Београд: Географски институт „Јован Цвијић” САНУ.

Radmila Miletic

ECONOMIC GEOGRAPHY RESEARCHES IN THE GEOGRAPHICAL INSTITUTE "JOVAN CVIJIĆ"

Summary

Economic geography researches, which are important part of scientific research work in Geographical Institute »Jovan Cvijić« SANU, are different by subject matter, theme, territory and approach. Reseraching plan has been evolved from analitic-descriptive to causal and functional, from traditional to systems approach. Also, parallel with this process, new scientific-research framework has been developed, focused not only on

general economic-geography topics (subject), than on some specialize fields of economy, presented in large number of papers.

It could be noticed large oscillations in quantity and range of subject of published papers, as well as large number of papers about applied researches than about theory and methodology. In theoretical-methodological field, author of most interesting papers is A. Veljković, who was creat industry distribution model and dealing with comprehension of industry as important factor in using, organization and transformation of geospace. Also, M. Todorović in field of improving and applying of modern methods in agrarian geography in order to make agriculture tipology and regionalization of Serbia.

Parallel to the research of territory distribution of economic activities and various structures, economic geography researches also include matters important for solving a problem of spatial entirety development and defining a conception of future development and distribution. Those results have been foundation of scientific based approach in spatial plans elaboration (Spatial plan of Štrpce, Smederevo and Ljig community). For composite perception of studied entity in economic geography aspect, researches which have points of contact with subject are of the great importance, such as: valorization of natural conditions important for development and distribution of economic activities, spatial structure and organization of settlements and towns, demographic potential, etc.

In geographical Institutes editions, papers with thematic in economic geography and related disciplines were published by numerous outer collaborators. Institutes research fellows in this discipline publish their research results in various domestic and foreign scientific and professional publications, and are active in production of projects and studies – expert opinions on the subject of development and distribution of economy or some of its sectors (for example agriculture, industry). Contemporary economic geography researches in spatial and urban planning, contemporary socio-economic process studying, settlement transformation, etc., are of great significance and interest, which is in favor of affirmation of geographical science and application of results of geographic researches in various fields of social life.